

אזמרה לשמך

פסקי הלכות ותשובות מפי מורנו הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

בענין מכירת חמץ מוקדמת

א

האם אפשר כבר מעכשיו לעשות שליחות למכירת חמץ

יהודי הרוצה להקדים למכור חמץ אצל הרב כבר בימים אלו, יש לדון האם יש בכך איזה חשש הלכתי, או שזו מכירה ללא כל חשש.

שורש הנידון הוא, האם כיון שלאחר שחתם על טופס של מכירת חמץ אצל הרב, שהוא בעצם מינוי שליחות של הרב למכור את החמץ לגוי, החמץ שקנה לאחר החתימה אינו נכלל בשליחות, ואף אם יפרש להדיא בשטר ההרשאה שמוכר אף את החמץ העתיד לבוא, מכל מקום יש לדון האם אפשר לעשות מינוי שליחות על דבר שלא בא לעולם.

והנה התוס' בנזיר (דף יב ע"א ד"ה מ"ט) כתבו שלא מועיל מינוי שליחות על דבר שלא בא לעולם, וכתבו שמה שנוהגים שאשה אומרת לחברתה לוי לי קמח והפרישי חלה בעבורי, ואף שעדיין אין העיסה בעולם אלא רק הקמח, וא"כ איך מועיל מינוי השליחות כשהמשלחת בעצמה לא יכולה להפריש. תירצו התוס' שהוא משום שבידה ללוש ולעשות בצק לכן מועיל השליחות אף בדבר שלא בא לעולם.

מבואר בתוס' הנ"ל שלא מועיל מינוי שליחות על דבר שלא בא לעולם, וא"כ לכאורה צריך לעשות את המכירת חמץ בזמן שודאי לא יקנה עוד חמץ ולא יגיע לידו חמץ נוסף על מה שיש לו בשעת השליחות, אך המנהג אינו כן, ונוהגים לעשות את המכירת חמץ אף שאח"כ קונים עוד חמץ. ויש לעיין בביאור טעמו של דבר.

ועמדו על כך האחרונים וביארו זאת בכמה אופנים:

[א]. בשו"ת עונג יו"ט (סימן לח) ביאר, דהנה מצינו בגמ' במסכת ב"מ (סו ע"ב) דאף להלכה שקיי"ל שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, אך לאחר שזה הגיע לעולם אם תפס הקונה אין מוציאין מידו, והטעם ד"ניחא ליה דליקום בהימנותא", כלומר, כיון שאמר שמוכר דבר, אף שהקנין לא חל בו משום שהחפץ לא הגיע לעולם, אבל כיון שרוצה לעמוד בדיבורו

שאמר שמוכר את הדבר שיגיע לעולם, לכן אם תפס הקונה אין מוציאין מידו, וא"כ לפי"ז אף בנידון דידן כתב העונג יו"ט, שכיון שמקום החמץ מושכר לגוי, לכן החמץ שנכנס לשם אף שהוא נקנה לאחר מינוי השליחות, הוא כמו שתפס הגוי את החמץ לאחר שהגיע לעולם שמהני כמבואר בגמ' בב"מ הנ"ל, ומשום כן אין חשש במינוי השליחות למכירת חמץ אף אם קנה חמץ לאחר השליחות, משום דנחשב שהגוי תפס באותו חמץ שקנאו לאחר השליחות, ותפיסה מועילה אף בדבר שלא בא לעולם.

[ב]. ביאור נוסף ביאר בשו"ת דברי חיים (סי' א') ע"פ הדרך הנ"ל של העונג יו"ט, שכיוון שמבואר ברמ"א סי' רט ס"ד שאם יש שטר על המכירה, זה נחשב כמו שתפס, ומהני תפיסה בדבר שלא בא לעולם גם לאחר שהגיע לעולם, וכן דעת הנתיבות שם (בחידושים ס"ק י' ובביאורים ס"ק ד), אכן דעת הט"ז שם וכן דעת הקצות שם סק"י דמירי שמסר לו את השטר לפני שהגיע לעולם ומהני המכירה, וה"נ במינוי שליחות למכירת חמץ, אף שישנו חמץ שלא הגיע לעולם שפיר מהני שליחות על כך כי ישנו שטר, כמבואר כל זה בדברי חיים סי' א'.

[ג]. טעם נוסף מצינו במרכבת המשנה (פ"ו מגירושין) שכתב דבשטר מועילה שליחות על דבר שלא בא לעולם, כיוון שהשטר עדיין בידו בשעה שבא לעולם ואז מתחדש המינוי שליחות, ע"ש.

[ד]. בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' כב אות ב') תמה על העונג יו"ט הנ"ל, דבשלמא במכירת דבר שלא בא לעולם שייך לומר דניחא ליה דליקום בהימנותיה, ולכן אם תפס הקונה את החפץ כשמגיע לעולם שפיר מהני, אולם במינוי שליחות על דבר שלא בא לעולם זה לא שייך. ולכן כתב הדברי מלכיאל ביאור אחר, שכיוון שמשלמים לרב הו"ל כפועל, ופועל שפיר מהני אף שלא בא לעולם, כיוון שיד פועל כיד בעה"ב (ב"מ י' ע"א).

[ה]. ביאור נוסף כתב בשו"ת צמח צדק (סי' מז), שאף אם בעלמא לא מועיל דין "זכין לאדם שלא בפניו" למכור לו את החמץ [עיי' בספר קצות החושן סי' רמג סק"ח ושו"ת חת"ס אבה"ז סי' יא ושו"ת באר יצחק או"ח סי' א' וחזו"א אבה"ז סי' מט] מכל מקום בנדון דידן של שליחות למכירת החמץ שקנה לאחר מינוי השליחות, כיון שגילה דעתו להדיא שרוצה שהרב ימכור בשבילו את החמץ, אף שלא מהני שליחות על מה שקנה לאחר מינוי השליחות כיון שבשעת המינוי החמץ שעתיד לקנות לא בא לעולם, בכל זאת מועילה המכירה גם על החמץ שקנה לאחר השליחות - מדין זכין.

העולה מן האמור שהרוצה לעשות מכירת חמץ מוקדמת אצל הרב, יכול לעשות זאת לכתחילה ואין בכך כל חשש.

ביאור כמה מנוסחאות ודיני שטר מכירת חמץ

מכירת או השכרת הכלים שדבוק בהם חמץ

ישנם שטרות הרשאה ומכירת חמץ שהנוסח בו שמוכרים את הכלים עצמם הדבוק בהם החמץ, ויש שטרות שהנוסח בו שמוכרים רק את החמץ הדבוק בכלים, ויש שטרות שהנוסח בו משכירים את הכלים ומוכרים את החמץ הדבוק בהם, ויש שמחלקים בין הכלים הטעונים טבילה שאותם רק משכירים ולא מוכרים [ומוכרים רק את החמץ הדבוק בהם], לבין הכלים שאינם טעונים טבילה שמוכרים אף את הכלים בעצמם, וצריך לדעת איך לנהוג בזה.

הנה אם הכלים נקיים מחמץ דבוק, אין צורך כלל למוכרם כמבואר בגמ' בפסחים (דף ל' ע"א) ובא"ח (ס' תנא ס"א) שמוותר להשהותם בבית, אך צריך להצניעם כדי שלא ישכח וישתמש בהם.

אך מה שיש לדון הוא כשדבוק בכלים חמץ, דהנה את החמץ הדבוק בכלי יש למכור את החמץ הדבוק [כמבואר בא"ח ס' תמב סעיפים ז' ח' וי"א], אך את הכלי בעצמו לכאורה לא צריך למכור או להשכיר, דמספיק שמוכר את החמץ הדבוק בכלי.

אך בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד ס" כב אות ז') כתב שיש למכור או להשכיר את הכלים בעצמם, וביאר זאת, דכיון שאחד מהקנינים שהגוי קונה בהם את החמץ הוא ע"י "קנין חצר", וקי"ל במסכת ב"ב (דף פד ע"ב) ובשו"ע (חומ"ס ס" רי) "כליו של מוכר ברשות לוקח לא קנה לוקח", כלומר, שאם בא לקנות איזה חפץ ע"י קנין חצר, ואותו חפץ שבא לקנותו מונח על גבי כלי שעומד על החצר, צריך שאותו כלי גם יהיה שייך לבעל החצר, דיש שני תנאים בקנין חצר, [א]. שקרקע החצר יהיה שייך לקונה. [ב]. שגם הדבר שעליו עומד חפץ הנקנה יהיה שייך לבעל החצר, ואם החפץ הנקנה עומד על גבי כלי בחצר, צריך שגם הכלי יהיה שייך לבעל החצר, וא"כ אף שהשטח שבו כלי החמץ מושכר לגוי, וע"י השטח הזה קונה הגוי את הכלי ב"קנין חצר", אך כיון שהכלים המונחים בו שייכים ליהודי, לא יקנה הגוי בקנין חצר את החמץ שבתוך הכלים, כיון שהכלים של מוכר החמץ נחשבים כמו הפסק בין הקרקע לחמץ, ולכן צריך למכור או להשכיר את הכלים לגוי שאז זה "כליו של לוקח ברשות לוקח" וקנה לוקח.

עולה מדברי הדברי מלכיאל, שלא מספיק למכור את החמץ הדבוק לכלים אלא צריך שיהיה לגוי איזו בעלות בכלים.

ולענין האם צריך למכור את הכלים או שמספיק להשכירם, לכאורה עדיף להשכירם כיון שאם ימכור את הכלים אם יהיה בהם כלי מתכות או זכוכית שטעונים טבילה כשנקנים מהגוי יצטרך לטובלם אחר הפסק.

ואכן מצינו בחכמת אדם (כלל עג ס"ג) שאם מוכר כלי חמץ לגוי בערב פסח, צריך לטובלם לאחר הפסח, ולכן מוטב שלא למוכרם. וכן הוא בשו"ת חת"ס (או"ח סי' קט) שאם מוכר את הכלים בעצמם צריכים טבילה. וכן הוא בשו"ת שיבת ציון (סי' יא).

אך בשו"ת האלף לך שלמה (יו"ד סי' קצג וסי' קצד) כתב דכיון שמכירת חמץ היא "הערמה" אלא דזה מועיל כיון שהמכירה נצרכת רק מדרבנן, [דמן התורה בביטול בעלמא סגי - עיין בגמ' בפסחים דף ד' ע"ב ודף י' ע"א] ולכן מהני "הערמה" בדרבנן, אך לגבי מכירת הכלי, כיון שבכלי מתכות חיוב טבילתו הוא מן התורה, כלפי זה אמרינן שכיון שאין זו מכירה גמורה אלא "הערמה", לא מועילה המכירה, וממילא אף אם מכר את הכלים לגוי, לא חלה המכירה כלפי זה, ואין צריך לטובלם לאחר פסח.

ולמעשה, לכתחילה עדיף להשכיר את הכלים דבזה מרויח את כל השיטות הנ"ל.

השכרת המקומות שבהם מונחים דברי החמץ

כתוב בנוסח שטר הרשאת מכירת החמץ, שמשכירים את כל המקומות שעליהם ובהם נמצאים דברי החמץ, וטעם הדבר שכותבים כן הוא משום שאחד מהקנינים שהגוי קונה בהם את החמץ הוא "קנין חצר", ואם המקום מושכר לו הוא יכול לקנות את החמץ ע"י המקום המושכר לו בקנין חצר. ועוד טעם על פי המבואר במ"ב (סי' תמח ס"ק יב) שכשמוכרים את החמץ יש להוציא את החמץ מהבית שלא יהיה ברשות הישראל כלל, ולכן משכירים את המקום לגוי שאז החמץ אינו ברשות הישראל.

בענין שלוחו של בעל המעות

בשטר ההרשאה למכירת חמץ כתוב "הכסף שיקבל כדמי קדימה יהא שייך לו אם ירצה", דהיינו שהרי אחד מהקנינים שהגוי קונה את החמץ הוא "קנין כסף" והגוי משלם לפני פסח דמי קדימה על החמץ, ולאחר הפסח הוא מתחייב לשלם את שאר הסכום, וע"ז כותבים בשטר שאם הרב - השליח למכירת החמץ - ירצה את הדמי קדימה שנתן הגוי עבור החמץ, יוכל לקחתם לעצמו ולא להביאם למשלחים, וטעם הדבר שעושים כן הוא ע"פ המבואר בתוס' במסכת ב"מ (דף עא ע"ב) שאם גוי נותן כסף עבור יהודי שיזכה בזה עבור יהודי אחר, אינו יכול לזכות בזה עבור היהודי האחר, כי כלל הוא שבעינן "שלוחו של בעל המעות" וכאן כיון שבעל המעות הוא הגוי, שוב אין יכול הישראל (שהוא הרב בנד"ד) לזכות בזה עבור הישראלים המשלחים, [אם הדבר היה הפקר אז היה הרב יכול לזכות עבור המשלחים מדין "זיכין", אך כיון שיש כאן "בעל המעות" שהוא הגוי, שוב אינו יכול לזכות עבור המשלחים], ולכן כותבים בשטר ההרשאה שנותנים רשות לרב לקחת לעצמו את הכסף שנתן הגוי עבור כל המשלחים למכור את החמץ, ואז מועילה המכירה מדין "ערב".

קנין אודיתא

בשטר הרשאת מכירת החמץ כתוב "ותהא ידו כיד, פיו כפי, והודאתו כהודאתי", והטעם לזה כיון שהרי אחד מהקנינים שהרב מוכר את החמץ לגוי הוא ע"י "קנין אודיתא", ויש לדון שהרב לא יוכל להקנות בקנין זה כיון שהוא אינו בעל החמץ אלא רק שליח, ואין תועיל הודאת השליח בלי שהמשלח בעצמו מודה, ולכן כותבים נוסח זה, דכיון שמפרש המשלח להדיא שתועיל הודאת השליח מועילה הודאתו. [ועי' בספק קצות החושן (סי' קכד ס"ק א')] ולפ"ז יש להקפיד שהמוכר יחתום בעצמו על שטר הרשאת מכירת החמץ, ולא ע"י אשתו ולא ע"י שליח כדי שיועיל בזה "קנין אודיתא", וכמו שהעיר בזה בשו"ת ר' משולם איגרא (סי' לט).

מסירת מפתחות לגוי הקונה את החמץ

כתוב בנוסח שטר הרשאת מכירת החמץ, "ואני מתחייב למסור לקונה את מפתחות החדרים והמקומות הנ"ל בזמן שאדרש ממנו", והוא ע"פ מה שכתב המ"ב (סי' תמח ס"ק יב) שצריך למסור את המפתח של החדרים שבהם מונח החמץ לגוי הקונה את החמץ, או שעכ"פ יאמר לו הישראל שבכל עת שתרצה יתן לך המפתח.

מינוי השליח למכירה באיזה אופן שירצה

וכתוב בשטר ההרשאה בקטע האחרון, "והנני ממנה את הרב הנ"ל או באי כוחו... לבצע את הפעולות הנ"ל (המכירה)... באיזה תנאים ואופנים שירצה", ויש לזה כמה סיבות, [א]. שהרי מוכרים את החמץ בפחות משווי כדי שלגוי יהיה שווה לקנותו, ולכן צריך הסכמה מפורשת שיכול לעשותו באיזה אופן שירצה אף פחות ממחיר השוק. [ב]. כיון שהגוי אינו משלם את כל הכסף אלא רק דמי קדימה, ושאר המכירה היא בהקפה, לכן צריך הסכמה שיכול לעשות גם באופן של מכירה בהקפה. [ג]. לפעמים הגוי אינו נאמן, ועוד כל מיני טענות שיכולות להיות, לכן נכתב שהרב יכול למכור באיזה תנאים ואופנים שירצה, שזה כולל הכל, שלא יוכלו לטעון טענות אלו וכיו"ב

קנין שטר

במכירת החמץ שמוכר בו הרב את החמץ שלו ושל משלחיו לגוי נעשים כמה קנינים, אחד מהקנינים הוא קנין שטר וכתב המקור חיים (סי' תמח ס"ק ט') שבקנין שטר צריך שיחתום המוכר בעצמו ולא שלוחו, ולפ"ז לכאורה לא יועיל קנין שטר במכירת החמץ, כיון שמי שחותם על שטר המכירה הוא הרב שהוא רק שליח של הציבור המוכר והם לא חתמו על שטר המכירה.

וכתבו האחרונים (עי' שו"ת ראשית ביכורים סי' ה) שכיון שמצרפים את שטרי ההרשאות של ציבור המוכרים יחד עם שטר המכירה של הרב, בזה שפיר מועיל הקנין גם לדעת המקור חיים שסובר שצריך שיחתום המוכר בעצמו.

ולפייז למרות שמעיקר הדין סגי במינוי הרב להיות שליח למכור את החמץ בע"פ כמבואר בשו"ע (חומ"מ סי' קפב) שמינוי שליחות מועיל בעל פה ואין צריך בעדים וקנין, בכל זאת יש להקפיד לחתום על שטר הרשאה כדי שיועיל קנין שטר אף לדעת המקור חיים הנ"ל.

ג

בענין מכירת חמץ גמור ומה צריך לפרט בשטר המכירה

מכירת חמץ גמור

יש מחמירים לא למכור חמץ בעין, כמבואר ב"מעשה רב" להגר"א (סי' קפא) וכן מבואר באליה רבה (סי' תמח) שלא התירו מכירת חמץ אלא בשעת הדחק, אבל שלא בשעת הדחק אין סומכים על המכירה כיון שהנידון הוא באיסור דאורייתא, ואין סומכים על "הערמה" באיסור דאורייתא כמבואר בגמ' במסכת שבת (דף קלט ע"ב). [ועיין בבכור שור (ריש פ"ב דפסחים) שכתב לדון כיצד אפשר לסמוך על מכירת חמץ והרי הוא הערמה, עיי"ש].

פירוט מיני החמץ בהרשאה

כתב המקור חיים (סי' תמח) וז"ל, "וכשמוכר החמץ יפרש כל מין חמץ שמוכר דאם לא כן הוי כדבר שאינו מסוים דלא קנה כמבואר בסי' רט אף שאומר כל חמצי מ"מ לא הוי במינו ידוע", עכ"ל.

וכתב השו"ע (חומ"מ סי' רט ס"ב) וז"ל "אבל האומר לחבירו כל מה שיש בבית זה אני מוכר לך בכך וכך וכל מה שיש בתיבה זו או בשק זה אני מוכר לך בכך וכך, ורצה הלוקח ומשך, אין כאן קנין, שלא סמכה דעתו של לוקח, שהרי אינו יודע מה שיש בו אם תבן או זהב, ואין זה אלא כמשחק בקוביא וכן כל כיוצא בזה".

א"כ מבואר שבשטר המכירה שנערך בין הרב לבין גוי הקונה החמץ צריך לפרט את החמץ, ויש לדון לגבי שטרי ההרשאה שעושים עם הרב השליח, האם צריך לפרט. ובשדי חמד (מערבת חמץ ומצה סי' ט אות ו') כתב דגם בשטר ההרשאה יש לפרט. והנה ישנם הרבה שטרות הרשאה שאין בהם נוסח פירוט, אך לכתחילה עדיף לכתוב פירוט אף בשטרי הרשאה כדברי השדי חמד הנ"ל.

פירוט מקומות החמץ

לפי המבואר בשו"ע הנ"ל (חומ"מ סי' רט ס"ב) שהמוכר "דבר שאינו מסוים" לא קנה, לכאורה יש צורך לפרש את המקומות שבהם מונח החמץ כדי שזה יהיה "דבר מסוים".

וכ"כ בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' כד אות לט), ואכן יש הנוהגין כן [יש שמפרטים את כל המקומות שבהם מונח החמץ בשטר ההרשאה עצמו, ויש שמצרפים לשטר ההרשאה דף שבו מפורטים כל המקומות], אך נראה שאם מסמנים בבית את מקומות החמץ וכותבים בשטר שמשכירים את כל המקומות המסומנים שבהם החמץ הנמכר, די בכך.

תמרוקים וסבונים

אף שכתבנו במקום אחר שמעיקר הדין אין צורך למוכרם מ"מ כיון שיש מהדרים בזה לכן כוללים אותם בשטר המכירה.

ד

מכירת חמץ אשתו, או אשה לבעלה

שטר הרשאת מכירת חמץ של בעל בנכסי אשתו

יש לדון במקרה שהדירה רשומה על שם האשה בטאבו, וכגון בדירה שנקנתה מכספי האשה שלפני החתונה, או דירה שנפלה לה בירושה, או לשיטות הפוסקים שסוברים שעבודות שהאשה עושה מחוץ לבית הם שלה באופנים מסוימים (עייין מה שהארכנו בענין נשים בכתיבת פרוזבול), ויש שם חמץ שלה, האם צריכה לעשות שטר מכירה בנפרד מבעלה, או שמועיל לה שטר הרשאת מכירת החמץ של בעלה.

וכתב בשו"ת מהרש"ם (חלק ח' סי' צג) שמכירת הבעל מועילה מכמה טעמים, כיון שבנכסי מלוג הבעל אוכל פירות, הרי זה נחשב כנכסי הבעל כמבואר בתוס' במסכת קידושין (דף כד ע"א ד"ה ה"ג רש"י אלא).

וכן מועיל מדין "אפוטרופוס", שנראה שאפוטרופוס יכול למכור חמץ של מי שהוא אחראי עליו, דכיון שהוא אחראי על הנכסים נחשב כבעלים לענין זה. [עיי' שו"ת באר יצחק (ח"א סי"א ענף יא)], וכאן בנכסי אשתו כיון שהפירות שלו נחשב לכל הפחות כאפוטרופוס, ועיי' בגמ' בגיטין (דף מח ע"ב) ובשו"ע (חור"מ סי' קכב סי"ח).

עוד כתב המהרש"ם שמהני מכירת חמץ אשתו מדין "זכין לאדם שלא בפניו". [עיי' בתשובת פנים מאירות ח"ב סי' נב והובא בפת"ש יו"ד סי' שכ ס"ק ה, ובחת"ס אבה"ע ח"א סי' יא, ובבאר יצחק או"ח סי"א ובחזו"א אבה"ע סי' מט].

אך יש לדון שאת הקנין "שטר" וה"אודיתא" שנעשים בין הרב לגוי לא מועיל, וכנ"ל אות ב'.

שטר הרשאת מכירת חמץ של אשה בנכסי בעלה

כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ו סי' קכב) שאשה שמוכרת חמץ בעלה, המכירה מועילה כיון שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית מכירתה מכירה [ע"י שו"ע חו"מ סי' סב ואבה"ע סי' פו].

ועוד יש לדון דמהני מדין "זכין לאדם שלא בפניו" וכנ"ל, ועוד יש לדון מדין "אפטרופוס" וכנ"ל.

אך יש לדון שאת הקנין "שטר" וה"אודיתא" שנעשים בין הרב לגוי לא מועיל, וכנ"ל אות ב'.

ה

הקנין שעושים בשעת מינוי שליחות הרב למכירת החמץ

הקנין שעושים המשלחים עם הרב כשחותמים על שטר הרשאת מכירת החמץ

מעיקר הדין קי"ל בשו"ע (חו"מ סי' קפב ס"א) שמינוי שליחות אינו צריך קנין, ולכן כשממנים את הרב להיות שליח למכור את החמץ א"צ קנין, והטעם שנהגו לעשות קנין הוא כדי להראות שאכן גומר בדעתו למכור את החמץ. ומצינו כע"ז ברמב"ם (פ"ה מהל' מכירה הי"א - י"ג) שיש דברים שעושים בהם קנין אף שמעיקר הדין אין לזה קנין.

בצורת הקנין

בעלמא קי"ל במסכת ב"מ (דף מז) ובשו"ע חו"מ (סי' קצה) שקנין סודר הוא בכליו של קונה, דהיינו שמוכר החפץ מגביה את סודרו של הקונה וע"י הגביה המוכר נקנה החפץ לקונה. ויש לדון כאן שהוא מינוי שליחות מי צריך לתת למי את הסודר, האם השליח [שהוא הרב] למשלח, או שהמשלח צריך לתת לשליח.

ונראה שכיון שהרב מורשה ושליח למכור את החמץ הוא כעין קונה את הזכות למכור את החמץ, ולכן צריכים המשלחים לעשות את הקנין בסודרו של הרב - השליח

ברכת ישר כח להרב רוני
ליקר שליט"א על סיועו
בהדפסת הגליון

לתרומות והנצחות, להערות
והארות, ולקבלת העלון במייל
ניתן ליצור קשר 052-7175517
a0527175517@gmail.com

ברכת ישר כח להרב אריה
שינפלד שליט"א על סיועו
בהדפסת הגליון